

Uitgangspuntennotitie beleidsplan sociaal domein gemeente Waterland 2018

1. Inleiding

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein verantwoordelijk voor een breed takenpakket op het gebied van jeugd, maatschappelijke ondersteuning en arbeidsparticipatie. De – voor gemeenten nieuwe – taken worden uitgevoerd in samenhang met de reeds bestaande taken van de gemeente. De decentralisaties zijn ingezet met het idee dat gemeenten dichter bij de inwoners zitten en de zorg beter en effectiever kunnen inrichten, met minder bureaucratie en goedkoper kunnen leveren.

Om deze transformatie van het sociaal domein in Waterland vorm te geven, heeft de gemeenteraad begin 2015 het Beleidsplan voor het sociaal domein 2015-2017 drie transitieën een plan (hierna: beleidsnota) vastgesteld. Hierin zijn de beleidsvoornemens opgenomen met betrekking tot het Sociaal Domein tot 2017 en deze zijn verwerkt in een uitvoeringsagenda. In 2017 hebben wij besloten om nog geen nieuw beleidsplan op te stellen en dit een jaar uit te stellen (raadsinformatiedocument nr.: 106-242). De ambitie is dat in 2019 een nieuw, integraal beleidsplan 2019 – 2023 ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

De hoge financiële tekorten van het afgelopen jaar stelt de gemeente voor nieuwe opgaven in het sociaal domein. We versterken controle en beheersing (anders inrichten toegang, lean inrichten van de bedrijfsvoering, gericht inkopen, meer verantwoorden). Zie hiervoor het plan van aanpak inrichten Sociaal Domein 2018. We realiseren ons wel dat we daarmee sturen aan de achterkant. Er is dan al een hulpvraag bij de gemeente binnengekomen, daarom zetten wij de komende periode ook in op het voorkomen van aanvragen.

In deze uitgangspunten notitie doen we een voorstel voor een koers gericht op versterking van zelfredzaamheid en eigen kracht, het verminderen van zware zorg door inzet op preventie en goede toegankelijke basisvoorzieningen. De uitgangspuntennotitie vormt de basis voor een nieuwe beleidsnota 2019 – 2023.

Proces nieuw beleidsplan

Het terugdringen van de zorgvragen redden we als gemeente niet alleen. Het is een brede maatschappelijke verantwoordelijkheid om alle mensen met en zonder beperking een plek te geven in onze gemeente en om het voorliggende veld (onderwijs, vrijetijdsbesteding, vrijwilligerswerk, samenwerking met het medische domein) zo te versterken dat het beroep op zware zorg verminderd. Gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hebben hierin een gezamenlijke taak.

We willen onze inwoners, adviesraad, uitvoerders en de gemeenteraad daarom vroegtijdig betrekken bij de ontwikkeling van het beleidsplan en draagvlak creëren bij de partijen. Zo nemen we de stem van onze inwoners mee bij het ontwikkelen van het beleid.

Voor het schrijven van de nota gaan we uit van een procesmatige aanpak, waarbij we de belanghebbenden in verschillende fasen bij het proces willen betrekken. We gaan uit van een verschillende aanpak per doelgroep. Het doel is om initiatieven op te halen en te vragen naar suggesties, ideeën en voorstellen om het beroep op (zware) zorg te verminderen en het bewustzijn en de verantwoordelijkheid hiervoor te delen.

- Voor onze partners (zoals collega's, uitvoerders) organiseren we een gezamenlijke bijeenkomst waarin we de uitgangspunten voorleggen. We vragen deze partners om mee te denken en mee te werken aan het inzetten van de juiste ondersteuning en zorg binnen de financiële kaders. Daarnaast gaan we in gesprek met onze inwoners, zoals de dorpsraden en de Adviesraad sociaal domein, waarbij de uitgangspunten leidend zijn.
- Voor de gemeenteraad organiseren we een klankbordgroep. Tijdens deze klankbordgroep gaan we in op de verschillende uitgangspunten en doelstellingen en over het proces van burgerparticipatie.

Planning

Wat	Wanneer
Vaststellen proces en voorstel uitgangspunten	September 2018
Participatietraject	Okt-nov 2018
Schrijven concept beleidsplan	Dec-Jan 2019
Klankbordgroep en Adviesraad Sociaal domein	Febr 2019
Raadsvergadering	Mei 2019

Uitgangspunten sociaal domein 2019 – 2023

Het nieuwe beleidsplan is breder van opzet dan de oude beleidsnota en omvat:

- Jeugd(hulp)
- Wmo (inclusief vrijwilligerswerk en mantelzorg)
- Participatie (inclusief arbeidsmarkt)
- Schuldhulpverlening
- (Passend) onderwijs en voorschoolse voorzieningen (VVE)
- Volksgezondheid (inclusief preventie en handhaving alcohol)
- Welzijnswerk en voorliggende voorzieningen (inclusief sport)

Dit is een verbreding ten opzichte van het beleidsplan zoals dat in 2015 is opgesteld, die voornamelijk betrekking had op de drie decentralisaties in het sociale domein. De verbreding is noodzakelijk vanwege de integraliteit en samenhang tussen de verschillende onderdelen.

Herijking beleidsplan

De nadruk in het nieuwe beleidsplan zal worden gelegd op de verbinding en de samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen en de mogelijkheden om een beroep op de voorzieningen terug te dringen. Een meerjarige uitvoeringsagenda –met resultaten- maakt onderdeel uit van het beleidsplan. Wij willen de oude uitgangspunten niet verlaten, maar deze aanscherpen om tot een verdere transformatie van het sociaal domein te komen. Deze uitgangspunten vormen het kader voor de invulling en uitvoering van de transitie in het sociaal domein.

Bestaand eigen kracht versterken;

Wij gaan uit van de eigen verantwoordelijkheid en kracht van de burger. Elke burger neemt, naar vermogen, zijn verantwoordelijkheid voor het eigen welzijn en dat van zijn naasten. De mogelijkheden van mensen staan centraal, niet hun beperkingen.

Nieuw Eerst eigen kracht

Het is vanzelfsprekend dat inwoners maatschappelijk betrokken zijn en verantwoording nemen voor hun eigen leefomgeving. Inwoners groeien in gezond gedrag en anticiperen op toekomstige veranderingen in welzijn en gezondheid door bijvoorbeeld tijdig te verhuizen en ondersteuningsvragen aan elkaar te stellen. Het “in eigen kracht zetten” wordt sterker ingevuld en optimaal ondersteund.

Bestaand Kwetsbare groepen krijgen prioriteit

De voorzieningen zijn er voor mensen die (tijdelijk) niet (meer) voor zichzelf kunnen zorgen of daarbij ondersteuning nodig hebben. De reikwijdte van de eigen verantwoordelijkheid is voor iedereen verschillend. Mensen die zorg, voorzieningen of andere vormen van ondersteuning nodig hebben, kunnen daarop rekenen.

Nieuw: De sociale basis op orde

Om de transformatie tot een succes te maken moet de sociale basis op orde zijn waarbij er meer samenwerking is tussen professionals onderling, maar ook tussen professionals, de overheden en inwoners. De maatschappelijke vraagstukken zijn te ingewikkeld voor de gemeente alleen en moeten binnen het sociale domein samen met de inwoners worden aangepakt. Om dit te realiseren moet de vraag worden gesteld wat er nodig is om de sociale basis te verbeteren, met de focus op versterken van de sociale samenhang (ontmoetingsplekken ouderen, informatie punten voor maatschappelijke vragen van inwoners, activiteiten voor ouderen en jongeren, versterken sociale netwerken).

Bestaand Participatie

Meedoen, ongeacht eventuele beperkingen is de kern. Wij stimuleren de participatiemogelijkheden van alle inwoners van Waterland. Dit kan zijn door het verrichten van betaalde arbeid (zo nodig met begeleiding), maar ook door hen maatschappelijk actief te laten zijn door het bieden van mantelzorg of het doen van vrijwilligerswerk.

Bestaand voorkomen is beter dan genezen;

Wij investeren in preventie: voorkomen is beter dan genezen.

Om het ontstaan of verergeren van problemen zoveel mogelijk tegen te gaan onderscheiden wij de volgende vormen van preventie:

Informatie en advies, vroegsignalering en algemene voorzieningen.

Nieuw: Dichtbij, op tijd en zo licht mogelijk

Zorg en voorzieningen zetten wij zo licht en kort mogelijk in. Het uitgangspunt blijft dat mensen die zorg, voorzieningen of andere vormen van ondersteuning nodig hebben hierop kunnen rekenen. Om de financiële haalbaarheid hiervan te borgen zetten wij sterk in op het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de inwoners en de onderlinge samenwerking. Inwoners, vrijwilligers en beroepskrachten treffen elkaar regelmatig in netwerken en hier vindt signalering, verheldering en zo nodig organiseren van ondersteuning plaats. Wij hebben een maximaal aanbod van algemene voorzieningen. Algemene voorzieningen vormen een belangrijke basis voor de ondersteuning van inwoners. Algemene voorzieningen hebben een preventief karakter en bieden lichte vorm van ondersteuning. We stimuleren preventieve initiatieven uit de samenleving zodat inwoners zich (langer) zonder de inzet van zware zorg kunnen redden.

Een goede verbinding tussen formele en informele zorgverleners is van belang om de zorg zo dicht mogelijk bij huis te blijven organiseren en zwaardere zorg te voorkomen. We verlichten mantelzorg en verbeteren de mogelijkheden van vrijwilligerswerk.

Hier hoort ook bij dat we vooraf goed communiceren. We zijn duidelijk in wat wij wel kunnen doen en wat wij niet kunnen doen.

We zetten in op verbinding met de nieuwe Omgevingswet om een veilige en duurzame fysieke leefomgeving in stand te houden. Voorbeelden zijn levensloopbestendig wonen, ontmoeten, meer bewegen.

We richten ons op het voorkomen van achterstanden, verbinding met passend onderwijs en het behalen van een startkwalificatie die aansluit bij de vraag van de arbeidsmarkt. We bevorderen een gezonde leefstijl van inwoners. Niemand mag buiten de boot vallen. Met het armoedebeleid nemen we belemmeringen weg om als volwaardig inwoner in de maatschappij te functioneren.

Bestaand: Meedenken in plaats van overnemen

De dienstverlening is vraaggericht (in plaats van aanbodgericht). Een oplossing op maat, rekening houdend met de specifieke vraag en situatie van de cliënt staat centraal. Meer dan voorheen worden de eigen mogelijkheden van de cliënt betrokken, zowel binnen het eigen sociale netwerk als op financieel gebied. Wij denken met burgers mee in plaats van het probleem direct voor hen op te lossen. Dit betekent een omslag in het werken en denken van ons als gemeente, maar deze omslag vragen we ook van de professionals. Zij zullen meer dan nu vraaggericht moeten gaan

werken. Het gaat om vroegtijdig en preventief ingrijpen, maar veel belangrijker is het voorop stellen van de eigen kracht van burgers en de sociale netwerken.

Nieuw: Maatwerk

De ondersteuning van inwoners die niet zelfstandig kunnen meedoen of een beroep kunnen doen op anderen of een algemene voorziening is maatwerk, daarmee moeten we doen wat echt nodig is. Vragen en doorvragen (vraagverheldering) zijn vanzelfsprekend geworden. Ondersteuning op maat vindt alleen plaats als er geen andere oplossingen zijn. We monitoren de levering van zorg, herindiceren frequent en stellen de zorg waar nodig bij.

Organisaties in het veld werken klantgericht en outreachend; de vraag is leidend en het aanbod sluit daar op aan. De inzet van zorg en ondersteuning is passend bij de hulpvraag. We houden organisaties hierop scherp.

Bestaand de toegang is laagdrempelig;

Toegang kan worden omschreven als de toeleiding van mensen met een ondersteuningsvraag naar de juiste oplossing of het aanwezige aanbod. De toegang is een belangrijk sturingsinstrument om goede (waar nodig integrale) en betaalbare ondersteuning te regelen.

Nieuw: Winst door samenwerking

We organiseren ondersteuning en zorg in een vertrouwde omgeving waarin ouders, kinderen / jongeren en beroepsopvoeders elkaar ontmoeten. Op deze manier kan er gelijk zorg geboden worden als er een probleem gesignaleerd wordt en het probleem klein blijven en makkelijker worden opgelost.

We zetten in op samenwerking tussen professionals en inwoners om de (preventieve) gezondheidszorg en de ondersteuning van inwoners vorm te geven. We gaan uit van integraal samenwerken in de uitvoering op casusniveau.

De verbinding en samenwerking tussen GGZ en de arbeidsmarkt wordt verder versterkt.

De zorg is gericht op kwalitatief goede, betaalbare en toegankelijke zorg aan cliënten binnen een efficiënt ingerichte zorgketen. We zetten in op meer samenwerking en afstemming tussen huisartsen, jeugdartsen, medisch specialisten, zorgverzekeraars en zorgaanbieders en de gemeente.

Bestaand: het gezin staat centraal;

Om de hulpverlening effectiever te maken en om het voor gezinnen gemakkelijker te maken gaan wij uit van 'één gezin, één plan': zorgen dat samenhangend afgesproken wordt wat er moet gebeuren en wie, wat, wanneer doet voor het gezin. Deze werkwijze duiden wij aan als 'coördinatie van zorg'. Daarbij maken wij gebruik van de expertise van de partners in het veld.

Nieuw: Eén plan, één gezin, één regisseur

Er is een sluitend ondersteuningsnetwerk dat altijd gebruik maakt van één plan, één gezin, één regisseur. Bij de vraagverheldering worden alle levensgebieden betrokken. De overlegstructuren zijn duidelijk. Indien meerdere ondersteuners betrokken zijn bij inwoners die niet zelfstandig kunnen meedoen stemmen deze ondersteuners onderling af en vormen een sluitend ondersteuningsnetwerk. Eén van hen heeft de regierol.

De één plan systematiek wordt toegepast bij verschillende doelgroepen waaronder vergunninghouders die hier gevestigd worden en bij aanvragen om uitkeringen levensonderhoud, maar ook in de jeugdhulp wordt er gewerkt met één plan voor ondersteuningsbehoefte van het gezin.

Bestaand aanbod lokaal waar dat kan en regionaal waar het voordeel heeft

Onze inzet is dat voorzieningen zoveel mogelijk lokaal beschikbaar zijn. Waar dat niet kan maken wij regionaal afspraken of kopen we (boven)regionaal voorzieningen in. Wij vinden het belangrijk dat voorzieningen goed bereikbaar zijn waardoor er geen (fysieke) drempel is voor cliënten om er gebruik van te maken.

Bestaand de zorg staat voorop en is leidend.

Wij willen daarbij geen last hebben van schotten in de financiering. Zo kunnen de budgetten maximaal voor de cliënt benut worden. De middelen van het Rijk voor de decentralisaties worden ingezet voor decentralisaties.

Nieuw **We gaan uit van het te bereiken resultaat.**

Niet de procedures zijn leidend maar het resultaat dat we willen bereiken. Op casus niveau wordt er meer resultaatgericht gewerkt, de resultaten die een gezin of inwoner moet behalen om (waar mogelijk) weer op eigen kracht verder te gaan, zijn leidend.

Leidend voor de te behalen resultaten is dat wij het financieringstekort willen terugdringen door het beroep op de gemeentelijke voorzieningen te verminderen. Dat doen wij door het inzetten op de bovenstaande uitgangspunten.